

ساختار کتاب

کتاب شب امتحان جامعه‌شناسی (۲) یازدهم انسانی از ۴ قسمت اصلی تشکیل شده است که به صورت زیر است:

(۱) **آزمون‌های نوبت اول:** آزمون‌های شماره ۱ تا ۴ این کتاب مربوط به مباحث نوبت اول است که خودش به دو قسمت تقسیم می‌شود:

(الف) آزمون‌های طبقه‌بندی شده: آزمون‌های شماره ۱ و ۲ را درس به درس طبقه‌بندی کرده‌ایم. بنابراین شما به راحتی می‌توانید پس از خواندن هر درس از درس‌نامه، تعدادی سؤال را بررسی کنید. حواستان باشد این آزمون‌ها هم، ۲۰ نمره‌ای و مثل یک آزمون کامل هستند. در کنار سؤال‌های این آزمون‌ها نکات مشاوره‌ای نوشته‌ایم. این نکات به شما در درس خواندن قبل از امتحان و پاسخگویی به آزمون در زمان امتحان کمک می‌کند.

(ب) آزمون‌های طبقه‌بندی نشده: آزمون‌های شماره ۳ و ۴ را طبقه‌بندی نکرده‌ایم تا دو آزمون نوبت اول مشابه آزمونی را که معلمان از شما خواهد گرفت، ببینید.

(۲) **آزمون‌های نوبت دوم:** آزمون‌های شماره ۵ تا ۱۲ از کل کتاب و مطابق امتحان پایان سال طرح شده‌اند. این قسمت هم، خودش به ۲ بخش تقسیم می‌شود:

(الف) آزمون‌های طبقه‌بندی شده: آزمون‌های شماره ۵ تا ۸ را که برای نوبت دوم طرح شده‌اند هم طبقه‌بندی کرده‌ایم. با این کار باز هم می‌توانید پس از خواندن هر درس، تعدادی سؤال مرتبط را پاسخ دهید. هر کدام از این آزمون‌ها هم، ۲۰ نمره دارند. در واقع در این بخش، شما ۴ آزمون کامل را می‌بینید. این آزمون‌ها هم نکات مشاوره‌ای دارند.

(ب) آزمون‌های طبقه‌بندی نشده: آزمون‌های شماره ۹ تا ۱۲ را طبقه‌بندی نکرده‌ایم؛ پس در این بخش با ۴ آزمون نوبت دوم، مشابه آزمون پایان سال معلمان مواجه خواهید شد.

(۳) **پاسخ‌نامه تشریحی آزمون‌ها:** در پاسخ تشریحی آزمون‌ها تمام آن‌چه را که شما باید در امتحان بنویسید تا نمره کامل کسب کنید، برایتان نوشته‌ایم.

(۴) **درس‌نامه کامل شب امتحانی:** این قسمت برگ برنده شما نسبت به کسانی است که این کتاب را نمی‌خوانند 😊 در این قسمت تمام آن‌چه را که شما برای گرفتن نمره عالی در امتحان جامعه‌شناسی نیاز دارید، تنها در ۱۸ صفحه آورده‌ایم، بخوانید و لذتش را ببرید!
یک راهکار، موقع امتحان‌های نوبت اول می‌توانید از سؤالات درس‌های ۱ تا ۸ آزمون‌های ۵ تا ۸ هم استفاده کنید.

بازم‌بندی درس جامعه‌شناسی (۲)

درس‌ها	نوبت اول	نوبت دوم
اول	۲/۵	۵
دوم	۲/۵	
سوم	۲/۵	
چهارم	۲/۵	
پنجم	۲/۵	
ششم	۲/۵	
هفتم	۲/۵	
هشتم	۲/۵	
نهم	-	۲
دهم	-	۲
یازدهم	-	۲
دوازدهم	-	۲
سیزدهم	-	۲/۵
چهاردهم	-	۲
پانزدهم	-	۲/۵
جمع	۲۰	۲۰

فهرست

نوبت	آزمون	پاسخ‌نامه
اول	۳	۲۶
اول	۵	۲۶
اول	۷	۲۷
اول	۹	۲۸
دوم	۱۰	۲۸
دوم	۱۲	۲۹
دوم	۱۴	۳۰
دوم	۱۶	۳۰
دوم	۱۸	۳۱
دوم	۲۰	۳۲
دوم	۲۲	۳۳
دوم	۲۴	۳۴
		۳۵

درس‌نامه توپ برای شب امتحان

شماره	جامعه‌شناسی (۲)	رشته: ادبیات و علوم انسانی	مدت آزمون: ۸۰ دقیقه	kheilisabz.com								
ردیف	آزمون شماره ۱											
نوبت اول پایه یازدهم دوره متوسطه دوم												
۰/۵	<p>درس اول</p> <p>۱ به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید. چگونه یک فرد وارد جهان فرهنگی می‌شود؟</p>											
۱/۵	<p>۲ جدول زیر را کامل کنید.</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>موضوع</th> <th>دیدگاه اول</th> <th>دیدگاه دوم</th> <th>دیدگاه سوم</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>تعامل جهان‌های ذهنی و فرهنگی و تکوینی</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				موضوع	دیدگاه اول	دیدگاه دوم	دیدگاه سوم	تعامل جهان‌های ذهنی و فرهنگی و تکوینی			
موضوع	دیدگاه اول	دیدگاه دوم	دیدگاه سوم									
تعامل جهان‌های ذهنی و فرهنگی و تکوینی												
۱	<p>درس دوم</p> <p>۳ گزینه درست را انتخاب کنید.</p> <p>در صورت عدم تحقق کدام یک از ویژگی‌های فرهنگی مطلوب، موارد زیر شکل می‌گیرد؟</p> <p>- تفرقه بین جوامع و تباها ساختن منابع و امکانات بشر - از دست دادن توان دفاع از هویت فرهنگی - مانع رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی</p> <p>(۱) عدالت - حقیقت - مسئولیت و تعهد (۲) آزادی - مسئولیت و تعهد - معنویت (۳) عدالت - عقلانیت - آزادی (۴) عقلانیت - حقیقت - معنویت</p>											
۱/۵	<p>۴ پیامد فرهنگ‌هایی که رویکرد جبرگرا دارند، چیست؟</p>											
۱	<p>درس سوم</p> <p>۵ درست یا نادرست بودن عبارات‌های زیر را مشخص کنید.</p> <p>الف) استعمار بر اشغال یک سرزمین خارجی با توسل به قدرت فرهنگی و اقتصادی دلالت می‌کند. ب) عقل در فرهنگ اسلام، زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند است.</p>											
۰/۵	<p>۶ جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.</p> <p>..... پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانه کشورهای مستعمره، طی قرن بیستم به وجود آمد؛ جهان غرب در .....، هویت فرهنگی دیگر کشورها را هدف قرار می‌دهد.</p>											
۰/۵	<p>۷ به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <p>امپریالیسم اقتصادی چگونه رخ می‌دهد؟</p>											
۱	<p>۸ در استعمار نو، دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته به خود، از کدام ابزار استفاده می‌کنند؟ نمونه‌هایی ذکر کنید.</p>											
۰/۵	<p>درس چهارم</p> <p>۹ جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.</p> <p>متفکران جهان اسلام خطرات ..... فرهنگ غرب و فراموشی فرهنگ و هویت ..... را گوشزد می‌کردند.</p>											
۰/۵	<p>۱۰ به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <p>عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام در دوران خلافت چگونه به مسیر جهانی شدن ادامه دادند؟</p>											
۱	<p>۱۱ راهبرد استبداد قومی و استبداد استعماری را مقایسه کنید.</p>											
۰/۵	<p>درس پنجم</p> <p>۱۲ درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.</p> <p>از پایان قرن بیستم با افول تجربه‌گرایی، فرهنگ غرب گرفتار بحران معرفت‌شناختی شده است.</p> <p>دوره‌های روشنگری رو خوب بلد باشین!</p>											

شماره	kheilisabz.com	مدت آزمون: ۸۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی	جامعه‌شناسی (۲)
آزمون شماره ۱				ردیف
نوبت اول پایه یازدهم دوره متوسطه دوم				
۰/۵	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.			۱۳
فرهنگ جدید غرب با پیدایش ..... آغاز می‌شود که ..... لایه‌های فرهنگ غرب را تسخیر کرد.				
۰/۵	به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.			۱۴
دلیل پیدایش نهضت‌های جدید دینی در فرهنگ غرب چه بود؟				
۱	رفتار انسان در فرهنگ دینی و مدرن را مقایسه کنید.			۱۵
درس ششم				
۰/۵	به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.			۱۶
رقیبان دنیا طلب کلیسا چگونه ظهور کردند؟				
۲	انواع رویکردهای اعتراض آمیز مذهبی و پیامدهای آن را مقایسه کنید.			۱۷
درس هفتم				
۰/۵	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.			۱۸
کشورهای غربی برای تأمین ..... نیازمند درهم شکستن مقاومت فرهنگی بودند و ..... مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیر غربی در نظام جهانی جدید بود.				۰/۵
۰/۵	به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.			۱۹
ویژگی دولت - ملت‌های جدید چه بود؟				
۱/۵	ویژگی‌های جامعه جهانی قبل از ظهور غرب را بنویسید و یک نمونه مثال بنویسید.			۲۰
درس هشتم				
۰/۵	درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.			۲۱
انتقال برخی صنایع وابسته به کشورهای استعمارزده در جهت استقلال این کشورها و تعدیل جهانی ثروت است.				
۰/۵	..... عمیق‌ترین تأثیر را در توزیع فرهنگ غرب در جهان دارد.			۲۲
۱	علوم انسانی غربی بر چه اساسی استوار است و چه ویژگی‌هایی دارد؟			۲۳
ترکیبی				
۱	مفاهیم را به تعاریف مناسب وصل کنید.			۲۴
	<ul style="list-style-type: none"> ● (الف) حذف مظاهر فرهنگ اسلامی ● (ب) مخدوش ساختن وحدت امت اسلامی ● (پ) صنعت ارتباطات ● (ت) وابستگی اقتصادی کشورهای استعمارزده 	<ul style="list-style-type: none"> ● (۱) سده هفدهم و هجدهم ● (۲) ناسیونالیسم و مارکسیسم ● (۳) استبداد ایلی - قومی ● (۴) دهکده واحد ● (۵) تک‌محصولی شدن ● (۶) استبداد استعماری 		
۲۰	جمع نمرات	موفق باشید		

شماره	kheilisabz.com	مدت آزمون: ۸۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی	جامعه‌شناسی (۲)		
نمره	آزمون شماره ۹			ردیف		
۲	<p>درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.</p> <p>۱ عقاید و ارزش‌های اسلامی با پذیرش انسان‌ها به عرصه فرهنگ بشری راه می‌یابند و جلوه و نمود تاریخی پیدا می‌کنند.</p> <p>۲ در جهان غرب سکولاریسم به صورت جهان‌بینی غالب درآمده است و دین‌داران ناگزیرند رفتارهای دنیوی خود را با تفاسیر دینی توجیه کنند.</p> <p>۳ منورالفرکان، بر خلاف بیدارگران اسلامی، خواستار اصلاح رفتار دولت‌های اسلامی بودند.</p> <p>۴ مبلغان مسیحی با تبلیغ مسیحیت فرهنگ عمومی جوامع غربی را دچار اختلال می‌کردند و بر نخبگان سیاسی نیز تأثیر می‌گذاشتند.</p>					
۲	<p>عبارات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.</p> <p>۵ جنبش عدالتخانه، از آن جهت که ساختار ..... جامعه را تغییر می‌داد، یک انقلاب ..... بود.</p> <p>۶ بحران‌های اقتصادی در ابتدا به کشورهای غربی محدود می‌شدند و از عوامل داخلی آن‌ها اثر می‌پذیرفتند، ولی با شکل‌گیری ..... و .....، این بحران‌ها که منطقه‌ای بودند به سرعت آثار و پیامدهای خود را در سطح جهان آشکار ساختند.</p> <p>۷ بازگشت فرهنگ غرب به تفسیر غیر توحیدی فرهنگ یونان و روم باستان در دوره رنسانس در جهت ..... بود.</p> <p>۸ عقاید و ارزش‌های بنیادین غرب، آثار خود را از طریق ..... و ..... به تدریج در عرصه‌های علم و فناوری، اقتصاد، حقوق و سیاست آشکار کرد.</p>					
۱	<p>۹ مفاهیم را به تعاریف مناسب وصل کنید.</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ● الف) لیبرالیسم قرن هجدهم و نوزدهم ● ب) نخستین انقلاب با رویکرد معنوی ● پ) تقابل شمال و جنوب ● ت) چالش مستمر </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ● ۱) انقلاب اسلامی ایران ● ۲) تقابلی جهانی ● ۳) انقلاب فرانسه ● ۴) چالش فقر و غنا ● ۵) لیبرالیسم اولیه ● ۶) بحران‌های اقتصادی </td> </tr> </table>			<ul style="list-style-type: none"> ● الف) لیبرالیسم قرن هجدهم و نوزدهم ● ب) نخستین انقلاب با رویکرد معنوی ● پ) تقابل شمال و جنوب ● ت) چالش مستمر 	<ul style="list-style-type: none"> ● ۱) انقلاب اسلامی ایران ● ۲) تقابلی جهانی ● ۳) انقلاب فرانسه ● ۴) چالش فقر و غنا ● ۵) لیبرالیسم اولیه ● ۶) بحران‌های اقتصادی 	
<ul style="list-style-type: none"> ● الف) لیبرالیسم قرن هجدهم و نوزدهم ● ب) نخستین انقلاب با رویکرد معنوی ● پ) تقابل شمال و جنوب ● ت) چالش مستمر 	<ul style="list-style-type: none"> ● ۱) انقلاب اسلامی ایران ● ۲) تقابلی جهانی ● ۳) انقلاب فرانسه ● ۴) چالش فقر و غنا ● ۵) لیبرالیسم اولیه ● ۶) بحران‌های اقتصادی 					
۰/۵	<p>۱۰ گزینه درست را انتخاب کنید.</p> <p>هر یک از عبارات زیر به ترتیب مربوط به کدام گزینه است؟</p> <p>- بعد از انقلاب صنعتی جنگ از زندگی بشر رخت برمی‌بندد.</p> <p>- نفی حق حیات کسانی که در فقر متولد می‌شوند.</p> <p>- فرهنگ اسلامی، بزرگ‌ترین تهدید برای غرب است.</p> <p>- مشکل کشورهای فقیر تنها ضعف اقتصادی و صنعتی آن‌ها نیست.</p> <p>۱) مارکس - مالتوس - فوکویاما - جهان اول و دوم</p> <p>۲) کنت - ریکاردو - فوکویاما - مرکز و پیرامون</p> <p>۳) مارکس - ریکاردو - هانتینگتون - توسعه یافته و عقب‌مانده</p> <p>۴) کنت - مالتوس - هانتینگتون - استعمارگر و استعمارزده</p>					
۳/۵	<p>۱۱ به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <p>دئیسیم حاصل چیست؟</p> <p>۱۲ پیامدهای شکل‌گیری لیبرالیسم اولیه را بنویسید.</p> <p>۱۳ از دیدگاه کنت علت جنگ در گذشته تاریخ جامعه بشر چه بود؟</p> <p>۱۴ آسیب‌های مربوط به بحران اقتصادی و چالش فقر و غنا را مقایسه کنید.</p> <p>۱۵ ویژگی چالش‌های جهانی چیست؟</p> <p>۱۶ چه عواملی، قشر جدید سرمایه‌داران را به وجود آورد؟</p> <p>۱۷ انتقال برخی صنایع وابسته به کشورهای استعمارزده توسط کشورهای غربی، در چه جهتی است؟</p>					

شماره	kheilisabz.com	مدت آزمون: ۸۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی	جامعه‌شناسی (۲)										
نمره	نوبت دوم پایه یازدهم دوره متوسطه دوم			ردیف										
آزمون شماره ۹														
۲	به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.													
۱۸	جدول زیر را کامل کنید.													
	انقلاب‌های آزادی‌بخش	انقلاب روسیه	انقلاب فرانسه	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 20%;">موضوع</th> <th style="width: 20%;">انقلاب اسلامی ایران</th> <th style="width: 20%;">انقلاب فرانسه</th> <th style="width: 20%;">انقلاب روسیه</th> <th style="width: 20%;">انقلاب‌های آزادی‌بخش</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>چهارچوب شکل‌گیری</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	موضوع	انقلاب اسلامی ایران	انقلاب فرانسه	انقلاب روسیه	انقلاب‌های آزادی‌بخش	چهارچوب شکل‌گیری				
موضوع	انقلاب اسلامی ایران	انقلاب فرانسه	انقلاب روسیه	انقلاب‌های آزادی‌بخش										
چهارچوب شکل‌گیری														
۱	انقلاب اسلامی ایران چگونه مسئله اسرائیل را به عنوان مسئله جهان اسلام مطرح کرد؟ و پیامد آن چه بود؟													
۱	جدول زیر را کامل کنید.													
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 33%;">موضوع</th> <th style="width: 33%;">عالمان دینی</th> <th style="width: 33%;">منورالفکران</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>معنای مشروطه</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>مفهوم مجلس</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				موضوع	عالمان دینی	منورالفکران	معنای مشروطه			مفهوم مجلس			
موضوع	عالمان دینی	منورالفکران												
معنای مشروطه														
مفهوم مجلس														
۱	علت ضعف جوامع اسلامی و قدرت جوامع غربی از نظر برخی بیدارگران نخستین چه بود؟													
۱	علت اعتراض روشنفکران چپ به روشنفکران نسل اول چه بود؟													
۱	پیامد فروپاشی بلوک شرق بر روشنفکران چپ جوامع اسلامی چه بود؟													
۱	جدول زیر را کامل کنید.													
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">موضوع</th> <th style="width: 50%;">فراگیر و مردمی بودن</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>انقلاب اسلامی ایران</td> <td></td> </tr> <tr> <td>انقلاب‌های آزادی‌بخش</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				موضوع	فراگیر و مردمی بودن	انقلاب اسلامی ایران		انقلاب‌های آزادی‌بخش					
موضوع	فراگیر و مردمی بودن													
انقلاب اسلامی ایران														
انقلاب‌های آزادی‌بخش														
۱	علوم انسانی غربی، چه ویژگی‌هایی دارد؟													
۱	دو نمونه از پیامدهای جهانی انقلاب اسلامی ایران را ذکر کنید.													
۱	مارکس در مورد چالش‌های جامعه سرمایه‌داری چه دیدگاهی داشت؟ رویکرد وی چگونه بود؟													
۲۰	موفق باشید			جمع نمرات										

پاسخنامه تشریحی

آزمون شماره ۱ (نوبت اول)

۱- هنگامی که فردی اندیشه خود را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند یا براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می‌کند، به جهان فرهنگی وارد می‌شود.

۲-

دیدگاه اول	دیدگاه سوم	دیدگاه دوم
جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند. جهان طبیعت را مهم‌تر از جهان ذهنی و فرهنگی می‌دانند.	جهان فرهنگی، جهان تکوینی و تکوینی را مهم و در تعامل با یکدیگر می‌دانند.	جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان تکوینی می‌دانند.
جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌دانند.	جهان تکوینی محدود برای جهان طبیعت نیست. جوامع مختلف می‌دانند.	جهان تکوینی را نیز ماده خامی می‌دانند.

۳- گزینه «۳» تفرقه بین جوامع و تباه‌ساختن منابع و امکانات بشر ← عدم وجود عدالت / از دست دادن دفاع از هویت فرهنگی ← عدم وجود عقلانیت سطح «۱» /

مانع رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی ← عدم وجود آزادی

۴- برخی فرهنگ‌ها رویکرد جبرگرا و غیرمستول دارند. فرهنگ‌های جبرگرا منکر نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشتشان می‌باشند، قدرت مقاومت را از آدمیان می‌گیرند، آن‌ها را به موجوداتی منفعل تبدیل می‌کنند و زمینه نفوذ سلطه‌گران را فراهم می‌آورند.

[در فرهنگ‌های جبرگرا، انسان نمی‌تواند آینده‌اش را براساس اراده و عمل خود بسازد و محکوم به سرنوشتی محتوم است.]

۵- الف) نادرست؛ استعمار بر اشغال یک سرزمین خارجی با توسل به قدرت نظامی و سیاسی دلالت می‌کند.

ب) درست

۶- استعمار نو - استعمار فرانو

۷- امپریالیسم اقتصادی در جایی رخ می‌دهد که قدرت اقتصادی یک کشور بازارها و مواد خام کشور دیگر را تصرف می‌کند.

۸- در استعمار نو، دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته خود، از کودتای نظامی استفاده می‌کنند. **مثال:** کودتای انگلیسی سوم اسفند ۱۲۹۹ رضاخان (موفق) - کودتای آمریکایی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ محمدرضا شاه (موفق) - کودتای آمریکایی - انگلیسی نوژه (ناموفق)

۹- سلطه - اسلامی

۱۰- عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام فارغ از عملکرد قدرت‌های سیاسی و با تلاش و کوشش عالمان مسلمان از مرزهای جغرافیایی و سیاسی جوامع مختلف عبور کرد و بر قدرت‌های سیاسی که در این مناطق حضور داشتند تأثیر گذاشت.

۱۱- استبداد قومی: استبداد قومی به رغم هویت غیراسلامی خود به دلیل این که پشتوانه و پیشینه‌ای خارج از جهان اسلام نداشت، از رویارویی مستقیم با فرهنگ توانمند اسلامی دوری می‌گزید و تلاش می‌کرد با رعایت ظواهر اسلامی، ظاهر دینی خود را حفظ نماید. استبداد استعماری: به دلیل این که در سایه قدرت و سلطه جهان غرب عمل می‌کرد، برای تأمین نیازهای اقتصادی و فرهنگی جهان غرب، چاره‌ای جز حذف مظاهر فرهنگ اسلامی نداشت.

۱۲- درست

۱۳- فلسفه‌های روشنگری - سکولاریسم

۱۴- رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان، سبب پیدایش و رشد برخی نهضت‌های جدید دینی شده است که از آن به عنوان پروتستانتیسم یاد می‌شود.

۱۵- اگر در فرهنگ‌های دینی، افرادی هواهای نفسانی خود را دنبال می‌کنند و آن را به صورت آشکار و رسمی اظهار نمی‌کنند، بلکه و نفس‌پرستی خود را در قالب مفاهیم دینی پنهان می‌کنند، مانند فرعون که برای توجیه رفتار ظالمانه و موقعیتی که داشت خود را در زمره خدایان معرفی می‌کرد ولی انسان مدرن خواسته‌های دنیوی و این‌جهانی خود را بدون آن که نیازی به توجیه الهی و آسمانی داشته باشد، به رسمیت می‌شناسد.

۱۶- فروریختن اقتدار کلیسا سبب شد تا در دوران رنسانس، پادشاهان و قدرت‌های محلی به عنوان رقیبان دنیاطلب کلیسا فرصت بروز و ظهور پیدا کنند.

۱۷- حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی که با عنوان پروتستانتیسم شناخته می‌شوند در جهت اصلاح دینی پدید آمدند. بخشی از این حرکت‌ها تنها با قدرت پاپ مخالفت داشتند و با جریان دنیاگرا تقابل نداشتند. بخشی دیگر رویکرد معنوی داشتند و در تقابل با جریان دنیاگرا قرار می‌گرفتند.

حرکت‌های نوع اول با حمایت قدرت‌های محلی توانستند بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند، ولی حرکت‌های نوع دوم مورد هجوم کاتولیک‌ها و دیگر پروتستان‌ها قرار گرفتند و امکان گسترش پیدا نکردند.

۱۸- منافع اقتصادی - استعمار

۱۹- دولت‌های جدید برخلاف حکومت‌های گذشته خود را با هویت دینی نمی‌شناختند بلکه خود را در ابعاد جغرافیایی، تاریخی و خصوصاً نژادی و قومی تعریف می‌کردند.

۲۰- جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید به صورت امروز نبوده است؛ فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف هر یک در بخشی از جهان، حاکمیت و قدرت سیاسی مربوط به خود را به وجود آورده بودند. روابط اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی بین کشورهای مختلف با حاکمیت‌های متفاوت برقرار بود و جامعه جهانی که از طریق این روابط شکل می‌گرفت به گونه‌ای نبود که سرنوشت تعاملات فرهنگی را تابع روابط سیاسی، نظامی یا اقتصادی قرار دهد. به همین دلیل اگر برخی از کشورها مورد هجوم نظامی قرار می‌گرفتند، در صورتی که از ظرفیت فرهنگی برتری برخوردار بودند، گروه مهاجم را درون خود هضم و جذب می‌کردند. فرهنگ‌های مختلف نیز می‌توانستند از مرزهای جغرافیایی خود از طریق روابط تجاری یا گفتگوهای مستقیم علمی و معرفتی عبور کنند.

نمونه: مسلمانان آسیای جنوب شرقی فارغ از قدرت سیاسی اسلام از طریق تجارت با فرهنگ اسلامی آشنا شدند و به آن روی آوردند.

۲۱- نادرست؛ انتقال برخی از صنایع وابسته به کشورهای استعمارزده در جهت استقلال این کشورها و تعدیل جهانی ثروت نیست.

۲۲- ترویج علوم انسانی غربی در کشورهای غیرغربی

۲۳- علوم انسانی غربی که بر بنیان‌های هستی‌شناختی، انسان‌شناختی و معرفت‌شناختی غرب بعد از رنسانس شکل گرفته‌اند، حیات و زندگی آدمی را بدون توجه به ابعاد معنوی آن، به گونه‌ای سکولار و دنیوی تعریف می‌کنند و سازمان می‌دهند.

۲۴- الف) ← ۶ (ب) ← ۲ (پ) ← ۴ (ت) ← ۵

ازمون شماره ۹ (نوبت دوم)

۱- درست

۲- نادرست؛ در جهان غرب سکولاریسم به صورت جهان‌بینی غالب درآمده است و دین‌داران ناگزیرند رفتارهای دینی را با تفاسیر دنیوی و این‌جهانی توجیه کنند.

۳- نادرست؛ منورالفکران، همانند بیدارگران اسلامی خواستار اصلاح رفتار دولت‌های مسلمان بودند.

۴- نادرست؛ مبلغان مسیحی با تبلیغ مسیحیت، فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی را دچار اختلال می‌کردند و دولت‌های سکولار از طریق سازمان‌های فراماسونری نیز بر نخبگان سیاسی آن جوامع تأثیر می‌گذاشتند.

۵- سیاسی - اجتماعی

۶- اقتصاد جهانی - کاهش اهمیت مرزهای سیاسی و جغرافیایی

۷- بسط (گسترش) ابعاد دنیوی خود

۸- هنر - دین - فلسفه

۹- الف) ← ۵ (ب) ← ۱ (پ) ← ۲ (ت) ← ۴

۱۰- گزینه «۴»

- بعد از انقلاب صنعتی جنگ از قاموس بشری رخت برمی‌بندد ← کنت

- نفی حق حیات کسانی که در فقر متولد شده‌اند ← مالتوس

- فرهنگ اسلامی بزرگ‌ترین تهدید برای غرب است ← هانتینگتون

- مشکل کشورهای فقیر تنها ضعف اقتصادی و صنعتی آن‌ها نیست ← اصطلاح استعمارگر و استعمارزده

۱۱- روشنگری با رویکرد دنیوی هنگامی که با شناخت عقلی همراه باشد به دلیل این‌که وحی را نمی‌پذیرد به دئیسم یعنی اعتقاد به خدایی که هیچ‌گونه برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد ختم می‌شود.

۱۲- روابط اجتماعی ارباب - رعیتی را در هم ریخت، کشاورزان را از بردگی رها کرد، به آن‌ها اجازه داد تا مهاجرت کنند و درباره شیوه زندگی خود تصمیم بگیرند، موانع پیشین مانند غیرقابل فروش بودن زمین را از پیش پای صاحبان ثروت برداشت و کشاورزان را به کارگرانی تبدیل کرد که سرمایه وجود خود را به صاحبان ثروت و صنعت (سرمایه‌داران) می‌فروختند.

۱۳- کنت معتقد بود که فاتحان در گذشته تاریخ با غنایم جنگی بر ثروت خود می‌افزودند ولی در جامعه جدید و با رشد علوم تجربی و صنعت، ثروت از طریق غلبه بر طبیعت به دست می‌آید.

۱۴- آسیب‌های مربوط به فقر و غنا همواره متوجه قشرهای فقیر و ضعیف جامعه است ولی آسیب‌های مربوط به بحران اقتصادی تمامی جامعه را در بر می‌گیرد.

۱۵- چالش‌های جهانی به تدریج و یکی پس از دیگری آشکار می‌شوند، اغلب پایان نمی‌یابند و چالش‌های پیشین علی‌رغم بروز چالش‌های جدید هم‌چنان باقی می‌مانند.

۱۶- گسترش تجارت و به دنبال آن رشد صنعت، قشر جدید سرمایه‌داران را به وجود آورد.

۱۷- در جهت منافع بیشتر کشورهای استعمارگر است.

۱۸-

موضوع	انقلاب اسلامی ایران	انقلاب فرانسه	انقلاب روسیه	انقلاب‌های آزادی‌بخش
چهارچوب شکل‌گیری	فقه اجتماعی و سیاسی شیعه	آرمان‌ها و ارزش‌های مدرن پس از رنسانس	رویکرد چپ و سوسیالیستی	تقلیدهای بدلی از انقلاب‌های مدرن (یعنی همان چهارچوب فرهنگ غرب سکولار)

۱۹- انقلاب اسلامی ایران با بازگشت به اسلام و اتکا به فقه سیاسی و اجتماعی شیعه مسئله اسرائیل را به عنوان مسئله جهان اسلام مطرح می‌کرد. بازگشت به اسلام اولاً مشروعیت قرارداد کمپ دیوید را در باور مسلمانان مخدوش کرد و ثانیاً مقاومت در برابر صهیونیسم را از موضع اعتقاد اسلامی و با تکیه بر ایمان به خداوند و قدرت الهی آغاز کرد.

۲۰-

موضوع	عالمان دینی	منورالفکران
معنای مشروطه	مشروط کردن حاکمیت به احکام عادلانه الهی	نوعی حاکمیت سکولار مانند دولت انگلستان
مفهوم مجلس	محلی که در آن قوانین براساس احکام شریعت تدوین شود.	محلی که در آن قوانین براساس اراده و خواست بشر تنظیم می‌شد.

۲۱- آن‌ها خطر غرب را بیشتر در سلطه‌گری و قدرت سیاسی و اقتصادی آن می‌دیدند. برخی از آنان، دوری مسلمانان از عمل به اسلام را عامل ضعف جوامع اسلامی می‌دانستند و گمان می‌کردند دلیل قدرتمندی جوامع غربی این است که عملکرد آن‌ها اغلب همان است که مورد توجه اسلام نیز می‌باشد.

۲۲- اعتراض روشنفکران چپ به روشنفکران نسل اول به دلیل گریز آنان از اسلام یا اسلام‌ستیزی آنان نیست، بلکه از نوع اعتراضاتی است که طی قرن بیستم در کشورهای غربی نسبت به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری شکل گرفت.

۲۳- با فروپاشی بلوک شرق و از بین رفتن جاذبه‌های روشنفکری چپ در سطح جهانی، این جریان در کشورهای اسلامی نیز جاذبه خود را از دست داد و غرب‌گرایان این جوامع، دیگر بار به اندیشه‌های لیبرالیستی غربی روی آوردند.

۲۴-

موضوع	فراگیر و مردمی بودن
انقلاب اسلامی ایران	با حرکت یک گروه و حزب خاص پدید نیامد بلکه یک انقلاب فراگیر مردمی بود که از عمق روابط مردم با مرجعیت و رهبری دینی پدید آمد و همه اقشار و گروه‌های جامعه را در بر گرفت.
انقلاب‌های آزادی‌بخش	اغلب با جنبش‌های چریکی گروه‌ها و احزاب مختلف شکل می‌گرفتند.

۲۵- علوم انسانی غربی که بر بنیان‌های هستی‌شناختی، انسان‌شناختی و معرفت‌شناختی غرب بعد از رنسانس شکل گرفته‌اند، حیات و زندگی آدمی را بدون توجه به ابعاد معنوی آن، به گونه‌ای سکولار و دنیوی تعریف می‌کنند و سازمان می‌دهند.

۲۶- با انقلاب اسلامی ایران بحران‌های عمیق معرفتی و معنوی جهان غرب و چالش‌های مربوط به آن با انقلاب اسلامی و شکل‌گیری جنبش‌های اسلامی فرصت بروز و ظهور یافتند. گسترش اندیشه‌های پسامدرن، به وجود آمدن رویکرد دینی و معنوی به زندگی اجتماعی در جوامع غربی

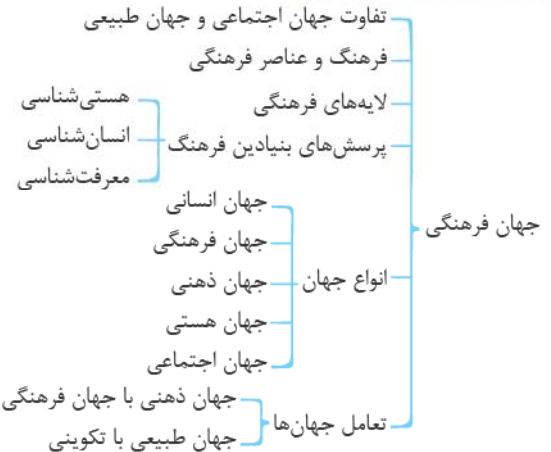
۲۷- از نظر او چالش‌های جامعه سرمایه‌داری، تنها با یک انقلاب قابل حل بود؛ رویکرد مارکس نسبت به عالم، رویکردی سکولار بود و در چهارچوب بنیان‌های فرهنگ غرب به حل چالش‌های جامعه خود می‌پرداخت.

درس نامه توپ برای شب امتحان

درس ۱: جهان فرهنگی

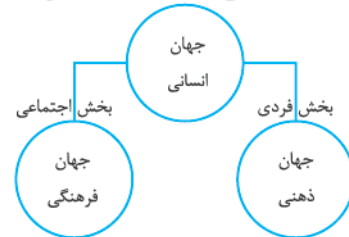
رنوس مباحث درس ۱

واژگان کلیدی: جهان انسانی - جهان فرهنگی - جهان اجتماعی - جهان فردی - جهان دهنی

جهان انسانی و انواع آن

بخش فردی: به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها بازمی‌گردد، ابعاد ذهنی، اخلاقی، روانی انسان‌ها را شامل می‌شود، تجربیات و دانسته‌ها و خلقیات افراد در این بخش است که همه انسان‌ها در آن با یکدیگر شریک نیستند، **مثال:** ۳ فرد در یک مسابقه، موضوعی واحد را به ۳ شکل حل می‌کنند. بخش اجتماعی: زندگی اجتماعی انسان‌ها را در بر می‌گیرد، این بخش هویت فرهنگی دارد، فرهنگ شیوه زندگی اجتماعی انسان‌هاست که خود محصول آگاهی و عمل مشترک انسان است.

نکته: جهان انسانی محصول زندگی انسان است و هر چه با اندیشه و عمل انسان

پدید می‌آید به این جهان تعلق دارد

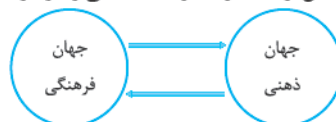
محدوده جهان ذهنی و فرهنگی

وقتی فردی درباره موضوعی خاص می‌اندیشد، در محدوده فردی و ذهنی خود قرار دارد، ولی هنگامی که اندیشه خود را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند یا براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می‌کند، به جهان فرهنگی وارد می‌شود.

مثال: وقتی فردی کتابی می‌نویسد یا مجسمه‌ای می‌سازد یا به دیگری مهر می‌ورزد، از جهان فردی به جهان فرهنگی وارد می‌شود.

تعامل جهان فرهنگی و ذهنی: بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی تناسب و هماهنگی وجود دارد، یعنی هر فرهنگی نوعی خاص از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد

پدید می‌آورد و به همان نوع اجازه بروز و ظهور می‌دهد و هر نوع عقیده و اخلاقی نیز جویای فرهنگی متناسب با خود است.

جهان تکوینی و نگاه‌های مختلف به آن

جهان تکوینی: تمامی پدیده‌های جهان هستی محصول زندگی انسان نیستند. **نکته:** در مقابل جهان انسانی می‌توان از جهان دیگری نام برد که پیش از انسان‌ها و مستقل از خواست و اراده آنان شکل گرفته که به عنوان جهان تکوینی نام برده می‌شود.

نگاه اول به جهان تکوینی

برخی جهان تکوینی را به طبیعت محدود می‌کنند، این گروه طبیعت را مقابل جهان انسانی قرار می‌دهند و جهان انسانی را به دو بخش: ۱) جهان ذهنی و ۲) جهان فرهنگی تقسیم می‌کنند و از سه جهان:

۱) جهان طبیعت

۲) جهان ذهنی

۳) جهان فرهنگی

سخن می‌گویند.

نگاه دوم به جهان تکوینی

متفکران مسلمان جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند. نزد آنان جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی است؛ آن‌ها جهان تکوینی را به دو بخش ۱) جهان طبیعت و ۲) جهان فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.

دیدگاه‌های مختلف درباره تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی

دیدگاه‌ها	ویژگی‌ها
دیدگاه اول	<p>۱- جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند.</p> <p>۲- این جهان را مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی می‌دانند.</p> <p>۳- از نظر این دیدگاه ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی مادی دارند.</p> <p>۴- علوم مربوط به آن‌ها نظیر علوم طبیعی است.</p> <p>۵- این گروه بین علوم طبیعی و علوم انسانی تفاوتی قائل نیستند.</p>
دیدگاه دوم	<p>۱- گروهی هستند که جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند.</p> <p>۲- این گروه جهان ذهنی و فردی افراد را تابع فرهنگ می‌دانند.</p> <p>۳- جهان تکوینی را نیز ماده خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها و جوامع مختلف می‌دانند.</p> <p>۴- در این دیدگاه جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیت و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.</p>
دیدگاه سوم	<p>این دیدگاه جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان تکوینی را مهم و در تعامل با یکدیگر می‌داند.</p>
نگاه قرآنی	<p>۱- جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست.</p> <p>۲- ادراک و آگاهی نیز محدود به حیات انسانی نمی‌شود.</p> <p>۳- جهان هستی نیز برخوردار از حکیمانه و هوشمندانه با جهان انسانی دارد.</p> <p>۴- در این نگاه، جهان تکوینی براساس حکمت و مشیت خداوند سبحان، رفتاری حکیمانه با افراد و جوامع انسانی دارد.</p>

نگاه قرآن کریم به جهان فرهنگی و جهان فردی

قرآن کریم علاوه بر آن که برای جامعه و فرهنگ جایگاه ویژه‌ای قائل است و از زندگی مرگ امت‌ها سخن می‌گوید، جهان فردی اشخاص را نیز نادیده نمی‌گیرد و بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه تأکید می‌کند.

پرسش‌های بنیادین فرهنگ

موضوع	ویژگی
هستی‌شناسانه	آیا جهان هستی به همین جهان مادی محدود می‌شود؟
انسان‌شناسانه	آیا انسان موجودی مختار و فعال است یا مجبور و منفعل؟
معرفت‌شناسانه	آیا تنها راه شناخت واقعیت، حس و تجربه است؟

مقایسه فرهنگ صهیونیسم و سرمایه‌داری	
صهیونیسم	سرمایه‌داری
- آرمان‌ها و ارزش‌های خود را متوجه نژاد خاصی می‌داند.	- کانون ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می‌دهد.
- با رویکرد دنیوی و این‌جهانی خود، دیگران را در خدمت این نژاد به کار می‌گیرد.	- کشورهای دیگر را در پیرامون و حاشیه آن به خدمت می‌گیرد.

نکته: فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه و گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگران را به ضعف و ناتوانی می‌کشد، فرهنگ سلطه یا استکبار است.

ویژگی‌های فرهنگی جهانی مطلوب

حقیقت ← معیار و میزانی برای انسان‌ها که بتوانند صحیح یا غلط بودن اندیشه‌ها و افکار و اعمال را تشخیص بدهند.

← معیاری است برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف و دفاع از حقانیت ارزش‌های خود.
معنویت ← ویژگی‌ای که باعث پاسخگویی به پرسش‌های بنیادین آدمی درباره مرگ و زندگی خود می‌شود.

← برای گذر فرهنگ از نیازهای صرفاً مادی و دنیوی به نیازهای ابدی و معنوی انسان‌ها.
← برای گرفتارنشدن، آدمی به بحران‌های روحی و روانی.

عدالت ← مانع قطبی‌شدن جهان و بهره‌کشی ظالمانه برخی انسان‌ها جوامع از برخی دیگر و در نتیجه، پایمال‌شدن حقوق انسان‌ها.

← باعث جلوگیری از تفرقه بین جوامع، متلاشی‌شدن جهان و تباختن منابع و امکانات
← آسمان‌ها و زمین با عدالت پابرجا می‌مانند.

آزادی باعث رهایی انسان‌ها از قید و بندهایی که مانع رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی‌اش می‌شوند و زمینه ظلم بر انسان را فراهم می‌کنند.

← آزادی همواره رهایی از یک امر برای رسیدن به امر دیگری است. (آزادی از چه؟ آزادی برای چه؟)

تعهد و مسئولیت: ← باعث به وجود آمدن زمینه‌های گسترش عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول.

← برای مانع‌شدن و جلوگیری از فرهنگ‌های جبرگرایی که منکر نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشتشان هستند.

قدرت مقاومت را از آدمیان می‌گیرند.

فرهنگ‌های جبرگرا → انسان‌ها را به موجوداتی منفعل تبدیل می‌کنند.

زمینه نفوذ سلطه‌گران را فراهم می‌کنند.

در این فرهنگ‌ها، انسان نمی‌تواند آینده‌اش را براساس اراده و عمل خود بسازد و محکوم به سرنوشتی محتوم است.

مثال: در طالع‌بینی، خصوصیات خلقی و رفتاری افراد تحت تأثیر موقعیت اجرام آسمانی و زمان تولد آن‌ها تصور می‌شود.

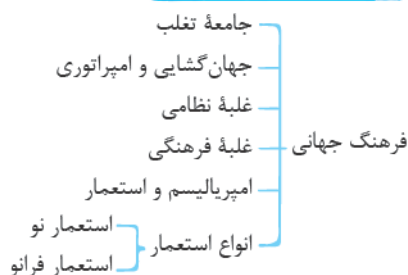
عقلانیت از دو سطح برخوردار است:

۱) باید به پرسش‌های بنیادین بشر و انسان و جهان پاسخ دهد. (عقاید و ارزش‌ها) اگر فرهنگی نتواند به این پرسش‌ها پاسخ دهد، توان دفاع از هویت خود را از دست می‌دهد.

۲) امکان پاسخگویی به نیازهای متغیر که باعث سازماندهی و مدیریت آن نیازها می‌شود.

درس ۳ نمونه‌های فرهنگی جهانی (۱)

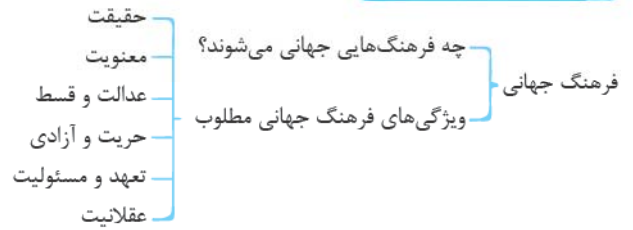
رتوس مباحث درس ۳

نکته: آثار گرم‌شدن کره زمین پیش‌بینی می‌شود شهرهای بسیاری از جمله ناردین در هلند در آب فرو روند.

درس ۲: فرهنگ جهانی

رتوس مباحث درس ۲

واژگان کلیدی: فرهنگ جهانی مطلوب - ویژگی فرهنگ‌ها

بررسی فرهنگ‌ها از نظر زمانی و مکانی

نکات

فرهنگ‌های مختلف گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند.

۱) در طول زمان در یک سرزمین واحد، فرهنگ‌های متفاوتی پدید می‌آیند و در زمان واحد، در سرزمین‌های متعدد، فرهنگ‌های گوناگونی به وجود می‌آیند.

۲) برخی فرهنگ‌ها عمری کوتاه دارند و برخی مدتی طولانی دوام می‌آورند.

۳) برخی فرهنگ‌ها در مناطقی محدود به وجود می‌آیند و از مرزهای جغرافیایی خود عبور نمی‌کنند ولی برخی دیگر، گسترش بسیاری دارند.

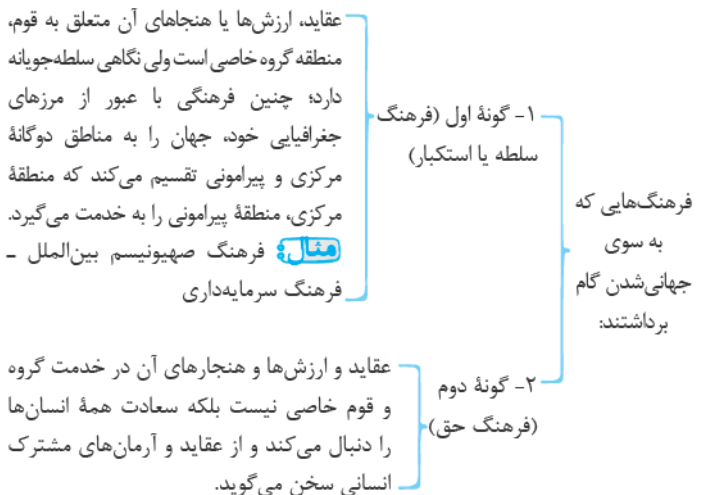
۴) برخی عناصر فرهنگی، تداوم تاریخی و گسترش جغرافیایی بیشتری دارند و برخی این‌گونه نیستند.

فرهنگ‌هایی که جهانی می‌شوند

تنوع فرهنگ‌ها به تنوع عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آن‌ها برمی‌گردد؛ یعنی روح و شالوده فرهنگ‌ها متنوع است. فرهنگ‌ها از نظر گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی نیز متنوع‌اند.

نکته: فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد فرهنگ جهانی است.

انواع فرهنگ‌های جهانی

مفهوم جامعه تغلب

جامعه تغلب ← غلبه یافتن و چیره شدن بر سایر ملت‌ها، ارزش است.

نکته سلطه و غلبه بر دیگران هنگامی پیش می‌آید که همه مردم شیفته غلبه بر اقوام و ملل دیگر شوند.

جهان‌گشایی و امپراتوری

امپراتوری و شاهنشاهی از طریق کشورگشایی و جهان‌گشایی و با قدرت نظامی و حضور مستقیم سربازان پیروز شکل می‌گیرد. جهان‌گشایی و امپراتوری، اغلب با کشتارها و غارت‌های انسانی و اقتصادی فراوان همراه است.

مانند } اسکندر تخت جمشید را به آتش کشید.
مغولان برخی شهرها را از دم تیغ گذراندند.

نکته در تاریخ، اقوامی بوده‌اند که با قدرت نظامی بر دیگر اقوام تسلط پیدا کرده‌اند.

رابطه غلبه نظامی و غلبه فرهنگی

نکات

۱) غلبه نظامی گرچه به حضور مستقیم قوم مهاجم در مناطق جغرافیایی مختلف منجر می‌شود، اما همیشه گسترش فرهنگی آن‌ها را به دنبال نمی‌آورد.

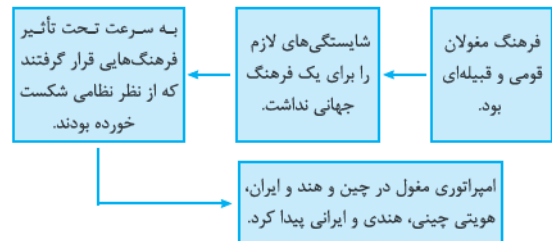
۲) قومی که در اثر تهاجم نظامی شکست می‌خورد، در صورتی که هویت فرهنگی خود را حفظ کند با ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم، می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد و اگر فرهنگی غنی و قوی داشته باشد، می‌تواند گروه مهاجم را درون فرهنگ خود هضم نماید و آن را به خدمت گیرد.

۳) ایرانیان باستان فتوحاتی فراتر از مرزهای جغرافیایی خود داشتند، اما جهان‌گشایی آنان به جهانی شدن فرهنگشان منجر نشد.

۴) حضور نظامی سلوکیان در ایران، منجر به بسط فرهنگی آنان نشد.

فرهنگ امپراتوری مغول:

نکته

امپریالیسم

اروپا در پنج قرن اخیر، کانون شکل‌گیری فرهنگ جدیدی است که آن را به نام فرهنگ غرب می‌شناسیم.

امپریالیسم } از واژه امپراتوری گرفته شده است.
به هر نوع سلطه‌ای گفته می‌شود.

انواع امپریالیسم

سیاسی	اشغال نظامی جوامع ضعیف
اقتصادی	قدرت اقتصادی یک کشور، بازارها و مواد خام کشور دیگر را تصرف می‌کند.
فرهنگی	مقاومت فرهنگی منطقه‌ای که تحت تصرف اقتصادی یا نظامی جامعه دیگر قرار گرفته، از بین می‌رود و قوم مغلوب، برتری فرهنگی جامعه مسلط را می‌پذیرد.

استعمار

استعمار ← به معنای اشغال یک سرزمین خارجی، یا توسل به قدرت نظامی و سیاسی است.

نکات

۱) کشور فاتح را دولت استعماری و کشور به بند کشیده شده را مستعمره می‌نامند.

۲) استعمار نوعی از جهان‌گشایی و امپراتوری است که از قرن پانزدهم توسط اروپاییان آغاز شد و در قرن ۱۹ به اوج رسید. در این مدت، تصرفات اروپاییان از ۳۵ درصد کره زمین به ۶۷ درصد رسید.

موفقیت‌های استعمار ناشی از } دریاوردی
فنون نظامی
اقتصاد صنعتی

نکته استعمار اروپایی در سده هفدهم و هجدهم میلادی بزرگ‌ترین برده‌داری تاریخ بشریت را برپا کرد.

اروپاییان در هجوم به قاره آمریکا برای تأمین سلطه خود به نسل‌کشی و از بین بردن ساکنان بومی پرداختند. آن‌ها در یک دوره پنجاه‌ساله، پانزده میلیون سرخ‌پوست را نابود کردند و مناطقی نظیر هائیتی، کوبا، نیکاراگوئه و سواحل ونزوئلا را که تراکم جمعیتی بالایی داشتند از جمعیت خالی کردند.

نکته سلطه جهان غرب بر کشورهای دیگر به سلطه نظامی محدود نشد، بلکه به مرور اشکال جدیدی از آن پدیدار شد.

انواع استعمار

استعمار نو ← پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانه کشورهای مستعمره طی قرن بیستم به وجود آمد. ← در استعمار نو کشورهای استعمارگر با استفاده از شرایط مساعدی که در دوره استعمار نظامی و سیاسی خود ایجاد کرده‌اند، از مجریان بومی و داخلی کشورهای مستعمره برای نیل به اهداف استعماری خود استفاده می‌کنند.

← دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته به خود، از کودتای نظامی نیز استفاده می‌کنند.

← مانند: کودتای انگلیسی سوم اسفند ۱۲۹۹ رضاخان و هم‌چنین کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ محمدرضا شاه دو نوع موفق از کودتاهای استعمار و کودتای نوژه، نمونه شکست‌خورده آن می‌باشد.

استعمار فرانو:

از ابزارهای فرهنگی به جای ابزارهای نظامی، سیاسی و اقتصادی استفاده می‌شود، ابزارهای فرهنگی و علمی به ویژه رسانه‌ها و فناوری اطلاعات مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نکات

۱) جهان غرب در استعمار فرانو ← هویت فرهنگی دیگر کشورها را هدف قرار می‌دهد؛ یعنی به عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های فرهنگ‌های دیگر هجوم می‌برد و باورها و ارزش‌های فرهنگی خود (فرهنگ غرب) را تبلیغ و ترویج می‌کند.

۲) مردمی که برتری مطلق فرهنگی و معرفتی جهان غرب را پذیرفته باشند، هویت خود را در حاشیه جهان غرب بازخوانی و بازسازی می‌کنند و مسیری را که جهان غرب برای آنان ترسیم می‌کند دنبال می‌کنند.

مقایسه استعمار قدیم، نو و فرانو

قدیم	نو	فرانو
استعمارگران حضور مستقیم و آشکار دارند.	استعمارگران پنهان و مجریان آشکارند.	استعمارگران و مجریان هر دو پنهان‌اند.